

LEMPÄÄLÄ MOTTINEN

Rautakautisen asuinpaikka- ja kalmistoalueen koekaivaus

Vesa Laulumaa 1998

Arbets. n. 94/1.3.1999

M

LEMPÄÄLÄ MOTTINEN
RAUTAKAUTISEN ASUINPAIKKA-/KALMISTOALUEEN KOEKAIVAUS v.
1998

Vesa Laulumaa

SISÄLLYS

Arkistotietoja	2
Johdanto	3
Tutkimusmenetelmät	3
Tutkimustulokset	4
Yhteenveto	5
Dialuettelo	7
Mustavalkonegatiiviluettelo	7
Kuvataulut	8-9
GT-karttaote	10
Peruskarttaote	11
Kaivauskartat	
Yleiskartta, mk 1:1000, A2	12

ARKISTOTIETOJA

KUNTA: Lempäälä
KYLÄ: Lempainen
KOHDE: Mottinen
TILA: R:no 3:31 Mottinen
MAANOMISTAJA: Sakari ja Tuovi Tapolan perikunta/ Asianajotoimisto Risto Malinen
Ky, PL 57, 33501 Tampere.

SIJAINTI: PK 2123 07 LEMPÄÄLÄ
x = 6800 30 - 82
y = 487 50 - 70
z = 84 - 90 m

AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET:

Kartoitus ja valokuvaus A. Hackman v. 1917; valokuvaus H.
Salmo v. 1949; inventointi M. Sipilä v. 1994.

AIKAISEMMAT LÖYDÖT:

HM 50:327, HM 2066:149, KM 28852:1-17, KM 30372:1-57.

KERTOMUKSEN LIITTEET:

Löydöt: KM 30974:1-21
Diat: 39879-80
Negatiivit: 111052-111056
Kartat: ks. sisällysluettelo

Johdanto

Vuoden 1998 koekaivaukset Mottisessa olivat jatkoa vuoden 1997 tutkimuksille. Edellisenä vuonna koekaivaukset aloittanut Päivi Kankkunen oli laatinut viisivaiheisen tutkimussuunnitelman Mottisen muinaisjäännösalueen laajuuden selvittämistä varten. Tutkimussuunnitelmaa täytyi sen verran perikunnan toivomuksesta muuttaa, että seuraavaksi tutkittavaksi suunnitellun alueen II sijasta tutkimukset aloitettiin alueelta V eli Mottisen tilan pihapiiriin kuuluvalla alueella, josta jatkettiin alueille II ja III.

Lempäälän kunta osoitti kaivauksille 3-5 työntekijää. Kaivaukset kuuluivat koekaivausryhmän kenttätyöohjelmaan ja ne suoritettiin 24.8.-4.9.1998. Kaivauksenjohtajana toimi FK Vesa Laulumaa, piirtäjänä FK Alpo Forsström ja tutkimusavustajana fil.yo. Jukka Kylli.

Kohteen tutkimushistoria, selvitys historiallisista kartoista sekä kohteen sijainti ja topografinen kuvaus on selvitetty erittäin kattavasti Päivi Kankkusen kaivauskertomuksessa vuodelta 1997, joten niitä on turha tässä yhteydessä enää toistaa.

Tutkimusmenetelmät

Tutkimusalueille paalutettiin 10 metrin välein oleva koekuoppaverkko. Koordinaatisto sidottiin Mottisen tilan päärakennukseen ja sitä vastapäätä olevaan varastorakennukseen. Koekuopitus aloitettiin tilan rakennusten luota, josta siirryttiin hiljalleen pohjoiseen päin. Tutkimuksia rajoittavana tekijänä oli vielä puimaton viljapelto tilan etelä ja länsiosassa, joten aivan kokonaan aluetta V ei voitu tutkia, samoin myös alue IV oli viljapeltona, mikä on syytä huomioida suunniteltaessa jatkotutkimuksia. Alueet II ja III sen sijaan ovat kuminapeltoina ja ne oli puitu ennen tutkimuksia.

Koekuopat kaivettiin neliömetrin suuruisiksi, syvyydeltään, mikäli vain oli mahdollista, pohjasaveen saakka ellei niissä havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Korkeuksia kuopille ei mitattu sillä yleiskartaan metrin tarkkuudella merkittyjen korkeuskäyrien katsottiin riittävän kuoppien korkeuden määrittelyyn. Kuopat kaivettiin pääosin lapiolla ja lastoja käytettiin vain silloin, kun jotain muinaisjäännökseen liittyvää ilmeni, kuten löytöjä tai kalmistoon/asuinpaikkaan liittyvää kiveystä. Koekuoppia kaivettiin yhteensä 200 kpl ja kaivausten päätteeksi ne peitettiin.

Tutkimustulokset

Alueet II ja III olivat lähes löydöttömiä, niiltä löytyi vain muutamia palaneen saven tai savitiivisten kappaleita, hieman palanutta luuta ja yksi rautaesineen katkelma (myöh.). Löydöt tulivat peltomullasta. Pääasiassa maaperä koostui 20-30 cm syvästä peltomultakerroksesta, jonka alla oli savi. Etukäteen kiinnostavimpina pidettyjä kumpareita em. alueilla tutkittiin erityisen tarkasti, mutta mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä ei havaittu. Alueella II olevan kumpareen itäpäässä olleissa koekuopissa (840-860/220-230) havaittiin muutamia isohkoja kiviä kohta peltomultakerroksen alla. Yleiskartassa näkyy alueitten II ja III välissä koekuopittamatta jäänyt alue, jolle Hannu Tapolan mukaan oli ajettu täytemaata, joten se voitiin jättää tutkimatta. Alueen III pohjoisosassa olleista kumpareista eteläisempi, koordinaattien 980-1020/170-210, kohdalla sijainnut, oli löydötön lukuunottamatta yhtä, luultavasti myöhemmälle ajalle kuuluvaa rautaesineen katkelmaa. Pohjoisemmalla alueen III kumpareista kasvoi puustoa ja maita viljelevä Hannu Tapola kertoi alueen olleen vielä laidunta 1970 luvulla ja sille ajetun kiviä läheiseltä pellolta. Kumpareelle tehdyistä koekuopista löytyi jonkin verran mahdollista savitiivistettä. Maaperältään kumpare oli hyvin kivikkoinen. Mitään muinaisjäännökseen viittavaa maaperässä ei kuitenkaan havaittu.

Ainoastaan tilan rakennusten läheisyyteen tehdyistä koekuopista saatiin merkkejä muinaisjäännökseen olemassaolosta. Pienen kumpareen tuntumasta, varaston ja liiterin länsipuolelta, löytyi keramiikkaa, palanutta luuta ja savitiivistettä. Mainittakoon että kumpareen läheisyydessä kaivaminen lopetettiin heti kun voitiin todeta selkeä kivikko tai jos koekuopasta tuli löytöjä. Maaperä oli useassa kohden nokinen, mutta muita merkkejä kalmistosta ei saatu. Varmaa kuitenkin on, että kumpareen kohdalla on jäänteitä rautakautisesta kalmistosta tai asuinpaikasta. Alue on kuitenkin jossain määrin sekoittunut ja tuhoutunut, jota todistaa mm. kumpareen keskeltä liiteriin johtava maasta kasattu ajoramppi, kauempana kumpareesta maaperä vaikutti hyvin sekoittuneelta ja selviä merkkejä muinaisjäännöksestä ei havaittu. Seuraavassa on lueteltu havainnot pihapiiriin tehdyistä koekuopista:

Koekuoppa	Havainnot
617/207	30 cm multaa, savi
624/217	30 cm multaa, savi
630/166	15 cm multaa ja hiesua, savi
633/231	Vain savista multaa
636/217	Multaa seassa tiilenkappaleita, n. 15 cm syv. ruskean harmaa hiesu, jonka ylimmissä osissa hieman nokea ja hiiltä

637/184	Multaa ja savea sekaisin, putken kohta
639/163	15 cm multaa ja hiesua, savi
645/226	Multaa seassa runsaasti tiilenkappaleita, 20 cm syv. ruskea puhdas hiesu
647/181	Noen ja hiilen sekaista multaa, ruskea hiesu
649/196	Pihanurmen alla savinen multa, mullan alla kivikkoa ja tummaa maata.
650/232	Multaa seassa tiilenkappaleita, n. 25 cm syvyydessä savi
653/159	N. 30 cm multaa seassa hieman nokea ja tiiltä sekä kiviä. Etelänurkassa iso neliskanttinen kivi, mahdollisesti vanha kivijalka. Pohjalla ruskea hiesu.
660/200	N. 30 cm multaa seassa hieman nokea ja tiiltä sekä kiviä. Pohjalla ruskea hiesu.
664/155	N. 30 cm multaa seassa hieman nokea ja tiiltä sekä kiviä. Pohjalla ruskea hiesu.
665/185	Tummaa maata ja kivikkoa, keramiikkaa heti turpeen alta, ei kaivettu syvemmälle
669/170	Likaista multaa n. 15 cm, hieman hiiltä ja nokea alla puhdas ruskea hiesu.
670/160	N. 10 cm multaa, ruskea hiesu
670/180	Tummaa likaista multaa n. 15 cm, keramiikkaa. Ei kaivettu loppuun.
677/180	Multaa ja jonkin verran kiviä, n. 35 cm syv. ruskea hiesu.
680/154	Ei voitu juurien vuoksi kaivaa, pohjaan. Vain multakerrosta.
680/170	Keskellä koekuoppaa iso kivi, jonka ympärillä kiveystä. Kiveystä ei ryhdytty kaivamaan.
680/190	10 cm multaa, ruskea hiesu.
687/179	Multaa n. 10 cm. Isoja kiviä. Pohjalla ruskeaa hiesua.
689/150	10 cm multa. 10-20 cm savea täynnä tiilenkappaleita alla kivikkoa, joka vaikutti myöhemmin kasatulta, mahd. täytetty kuoppa tms. Kivikkoa poistettiin 60 cm syvyyteen saakka, mutta se olisi jatkunut syvempäänkin. Kivikko vaikutti puhtaalta, joten ei liittynyt muinaisjäänökseen.
690/170	Tummaa likaisenoloista multaa ja kiveystä. Kaivaminen keskeytettiin kivikkoon.
691/157	Kiveä tiiltä ja multaa sekoittuneena n. 40 cm syvyydeltä, savi.

Muutamia koekuoppia dokumentoitiin mustavalkokuvin, mutta valitettavasti filmi on päässyt jossain vaiheessa valottumaan, joten kaiken kaikkiaan kuvamateriaali jäi hyvin vähäiseksi.

Yhteenveto

Löydöt Mottisen koekaivauksista jäivät hyvin vähäisiksi. Jonkin verran löytyi rautakautista keramiikkaa ja savitiivistettä sekä palanutta luuta, lisäksi löydettiin mm. epämääräisiä rautaesineen

katkelmia, hioin ja rautaniittejä/nauloja. Vuoden 1998 koekaivauksen perusteella muinaisjäännösalueeksi voitiin todeta Mottisen tilan pihapiiri eli osa alueesta V, sen sijaan alueilta II ja III ei löydetty merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Osa alueesta V on siis vielä tutkimatta kuten myös kokonaisuudessaan alue IV, jotka olivat vielä puimatta tutkimusten aikaan syksyllä 1998. Tutkimukset Mottisessa jatkuvat v. 1999 ja tällöin tutkimuksissa olisikin syytä kiinnittää huomiota ajankohtaan. Allekirjoittaneen mielestä paras tutkimusaika olisi keväällä ennen peltotöitä, koska tuolloin voitaisiin suorittaa peltoalueilla pintapöimintää, joka luultavasti antaisi hyödyllistä tietoa mahdollisen muinaisjäännöksen sijainnista. Mikäli tutkimukset suoritetaan syksyllä pintapöimintää ei voida tehdä, myös aikataulun suunnittelu syksyksi on vaikeaa, koska viljanpuinnin ajankohta voi lykkääntyä huomattavan pitkällekin syyskuuhun kostean kesän takia, kuten vuonna 1998 huomattiin.

Helsingissä 26.2.1999

Vesa Laulumaa

Dialuettelo

- 39879 Tutkimusaluetta Mottisen tilan rakennusten tuntumassa. Kuv. idästä.
39880 Tutkimusaluetta Mottisen tilan pohjoispuolella olevalla kuminapellolla. Kuv. etelästä.

Mustavalkonegatiiviluettelo

- 111052 Tutkimusaluetta kuminapellolla. Kuv. idästä.
111053-56 Panoraama tutkimusalueesta. Kuv. idästä.

LEMPÄÄLÄ MOTTINEN V. Laulumaa 1998

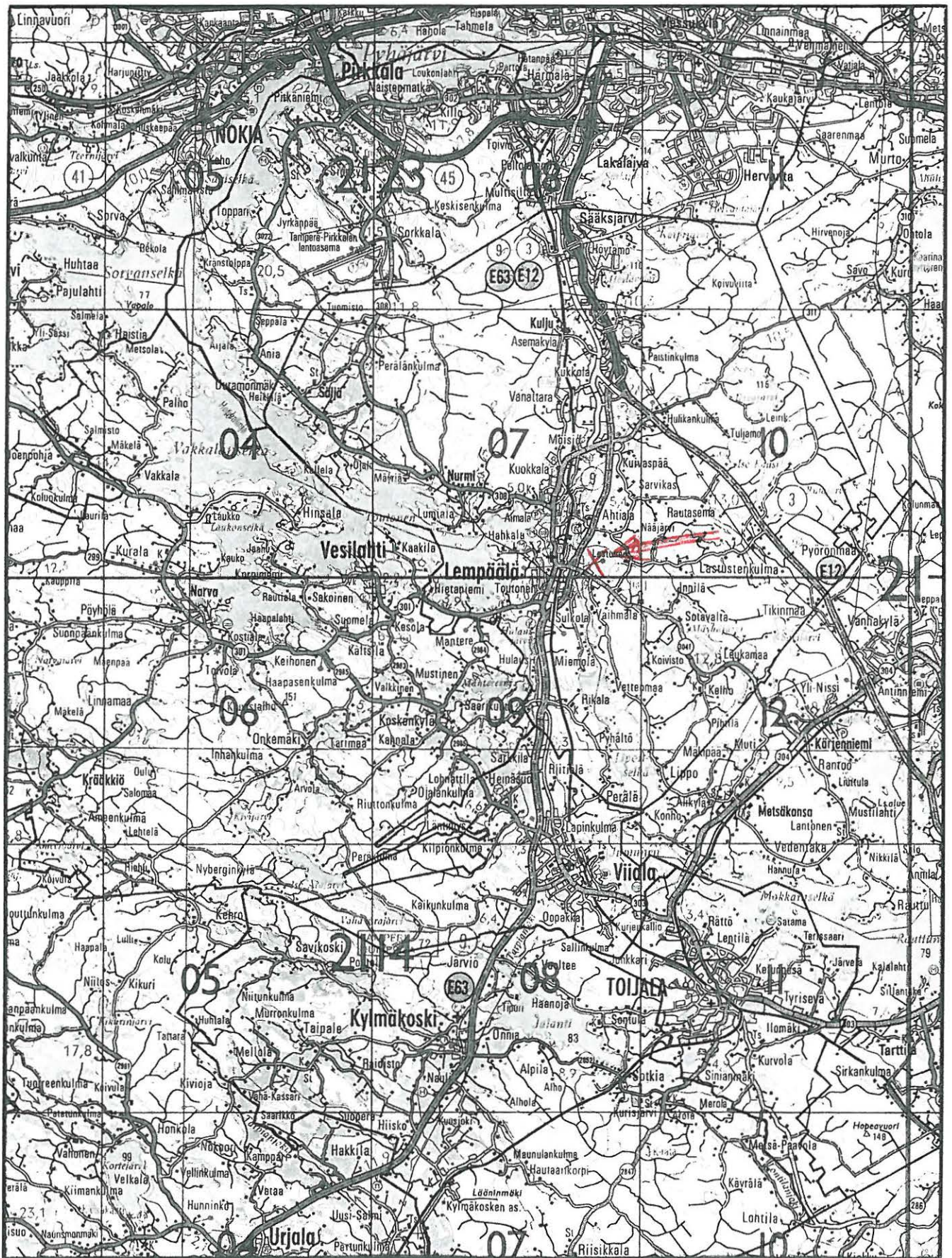
F. 111053 - 56 PANORAAMA TUTKIMUSALUEESTA. KUV. IDÄSTÄ.

LEMPÄÄLÄ MOTTINEN V. Laulumaa 1998

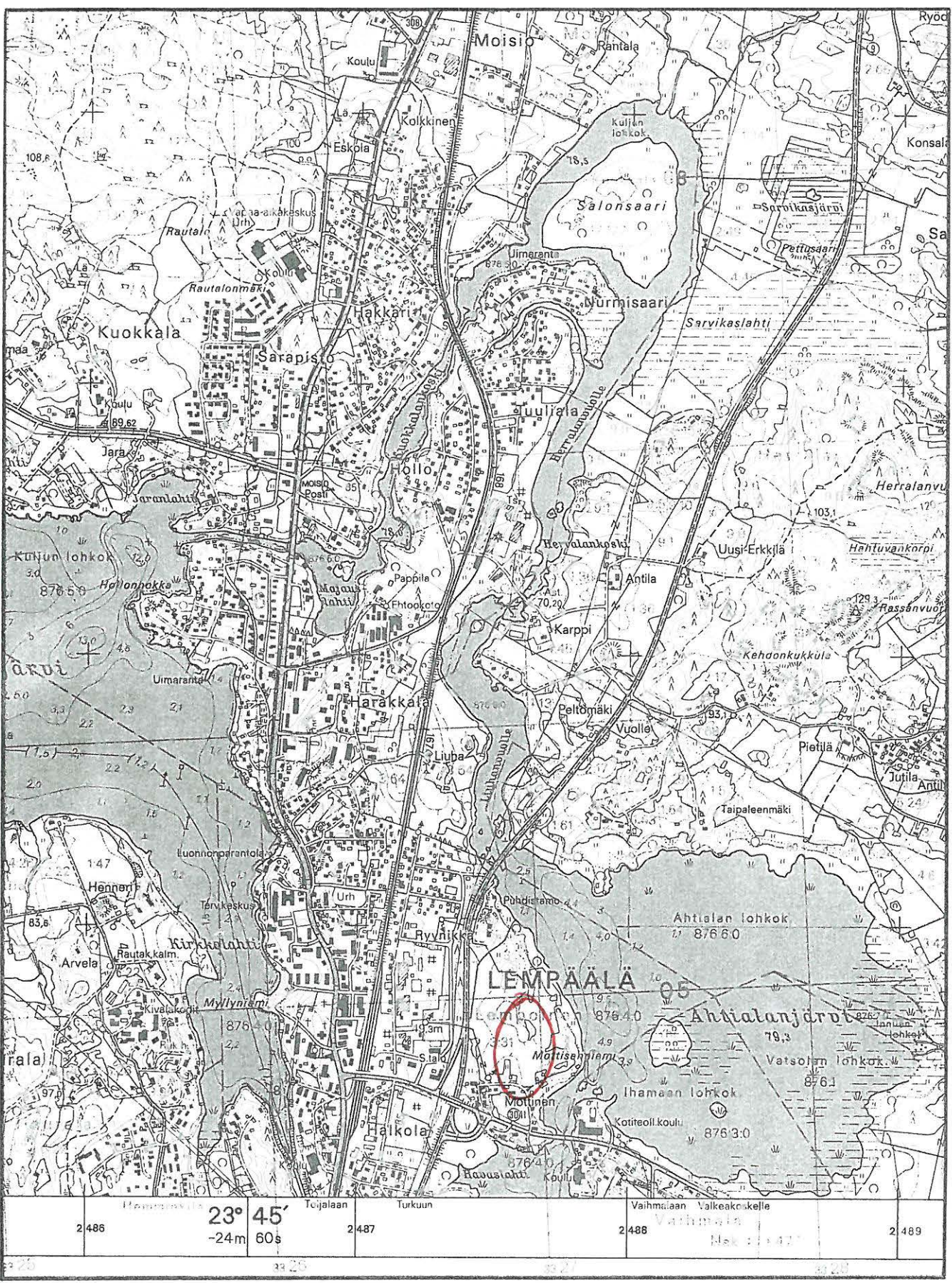

F. 111052 TUTKIMUSALUETTA KUMINAPELLOLLA.
KUV. IDÄSTÄ.

Tiekarttaote (GT-4): Lempäälä Mottinen. Kohde merkitty nuolella ja ristillä.

Peruskarttaote (PK 2123 07 LEMPÄÄLÄ) Lempäälä Mottinen. Kohde ympäröity.

6804

6803

6802

6801

6800

23° 45'
-24m 60s

2486

2487

2488

2489

LEMPÄÄLÄ MOTTINEN

V. Laulumaa 1998

Yleiskartta

Mk 1:1000

Piirt. A. Forsström

Pohjakarttana käytetty kunnan
kaavakarttaa sekä PKankkusen
yleiskarttaa vuodelta 1997

- koekuoppa
- löydöllinen koekuoppa

